

Ylöjärven kaupungin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

KAUPHALL 15.06.2020 § 162

Sivistysjohtaja Matti Hursti:

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Ministeriö pyytää lausunnonantajia ilmaisemaan kantansa esitettyjen uudistusten sisältöön, laajuuteen ja voimaantulon ajankohtaan.

Hallituksen esityksen pääasiallinen sisältö:

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi oppivelvollisuuslaki ja laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta sekä muutettavaksi näihin uusiin annettaviin lakeihin liittyviä muita lakeja. Esitys liittyy hallitusohjelman kirjauksiin oppivelvollisuuden korottamisesta 18 ikävuoteen, ohjauksen vahvistamisesta, toisen asteen koulutuksen maksuttomuudesta sekä toisen asteen valmistavien koulutusten ja nivelvaiheen ohjauksen kehittämisestä.

Esityksessä ehdotetaan oppivelvollisuuden laajentamista koskemaan perusopetuksen jälkeistä toisen asteen koulutusta siihen asti, kun henkilö täyttää 18 vuotta. Perusopetuksen jälkeen oppivelvollisuutta suoritettaisiin lukiokoulutuksessa, ammatillisessa koulutuksessa tai perusopetuksen jälkeisissä erilaisissa nivelvaiheen koulutuksissa. Oppivelvollisella olisi perusopetuksen päättymisen jälkeen hakeutumisvelvollisuus toisen asteen koulutukseen. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjille sekä oppivelvollisen asuinkunnalle ehdotetaan uusia oppivelvollisen ohjaus- ja valvontavastuita, joilla vahvistettaisiin alle 18-vuotiaan nuoren saamaa ohjausta ja tukea erityisesti koulutukseen hakeutumisvaiheessa ja mahdollisissa keskeyttämistilanteissa.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi nykyistä laajemmasta maksuttomuudesta toisen asteen koulutuksessa. Perusopetuksen jälkeen suoritettava ammatillinen tutkinto tai lukiokoulutus ja sen päätteeksi suoritettava ylioppilastutkinto olisivat jatkossa täysin maksuttomia sen kalenterivuoden loppuun saakka, jona henkilö täyttää 20 vuotta. Maksuttomia olisivat opetuksessa tarvittavat oppimateriaalit sekä työvälineet, -asut ja -aineet. Lisäksi yli viiden kilometrin koulumatkat olisivat

maksuttomia.

Tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen yhdistettäisiin nykyiset perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen väliin sijoittuvat nivelvaiheen koulutukset: perusopetuksen lisäopetus, lukiokoulutukseenvalmistava koulutus ja ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus. Uuden koulutuskokonaisuuden tavoitteena olisi antaa valmiuksia tutkintotavoitteiseen koulutukseen hakeutumiseen ja tutkinnon suorittamiseen.

Esityksen tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa sekä varmistaa jokaiselle mahdollisuus toisen asteen tutkinnon suorittamiseen. Tavoitteena on, että jokainen perusopetuksen päättävä nuori suorittaisi toisen asteen tutkinnon. Toisen asteen tutkinnon suorittaminen edistää henkilön työllistymistä ja yhteiskuntaan osallistumista. Esityksen tavoitteena on osaltaan tukea työllisyysasteen nostamista.

Lausunto-osuus alkaa:

1. Voimaantulon ajankohta

Oppivelvollisuuslaki ja siihen liittyvät muut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2021.

Tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettava laki ja siihen liittyvät muut muutokset on tarkoitus luonnoksen mukaan saattaa voimaan 1.8.2022.

Kuntien näkökulmasta oppivelvollisuuslain voimaan tulon aikataulu on epärealistinen, kun otetaan huomioon koronasta seuranneet poikkeusolot sekä kuntien heikentynyt taloustilanne. Mikäli hallitus päättää viedä oppivelvollisuuslain ja siihen liittyvät muut muutokset eduskunnalle, tulisi lain astua voimaan aikaisintaan 1.8.2022.

2. Uudistusten sisältö

Oppivelvollisuuden laajentamisella ei saavuteta tavoiteltuja vaikutuksia, mikäli toimenpiteet rajataan koskemaan vain perusopetuksen jälkeistä aikaa. Oppivelvollisuuden suorittamiseen liittyvät haasteet kehittyvät useimmiten jo vuosia ennen toisen asteen koulutuksen alkamista. Toisaalta ei löydy näyttöä siitä, että syynä toisen asteen koulutuksen keskeytyksiin olisivat opintoihin liittyvät maksut.

Opiskeluun liittyviä pulmia tulisi tarkastella koko oppimispolun ajalta. Ongelmien ehkäiseminen edellyttää

voimavarojen suuntaamista varhaiskasvatukseen ja perusopetuksen tukitoimiin sekä lapsiperheiden tukemiseen.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2018 koko maassa tehostettua tukea sai 10,6 prosenttia ja erityistä tukea 8,1 prosenttia peruskoulun oppilaista. Tehostettua ja erityistä tukea saaneiden oppilaiden siirtyminen toisen asteen opintoihin on selvästi epävarmempaa muiden oppilaiden tilanteeseen verrattuna.

Erytystä tai tehostettua tukea saaneet oppilaat siirtyvät pääsääntöisesti ammatillisiin opintoihin. Osa tehostettua tai erityistä tukea saaneista oppilaista jää hyväksymättä toisen asteen opintoihin yhdeksättä luokkaa seuraavan syksyn alussa. Tämä seikka korostaa varhaisen tuen ja ohjauksen merkitystä.

Hallituksen esityksessä hakeutumisvelvollisuutta sekä ehdotettua uutta lakia tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta voidaan pitää myönteisenä uudistuksena, mutta ne olisi toteutettavissa ilman oppivelvollisuusiän nostamista.

Tilastokeskuksen koulutustilastojen mukaan nuorille suunnatussa lukiokoulutuksessa keskeyttämisprosentti oli 3,2 lukuvuonna 2017-2018 ja nuorille suunnatussa ammatillisessa koulutuksessa 8,7.

Toisen asteen koulutuksessa lisäpanoksia tulisi asettaa ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden eri tukimuotoihin ja lähiopetuksen riittävään tuntimäärään varmistamiseen.

3. Uudistusten laajuus

Esitettyjen lakimuutosten laajuus aiheuttaa merkittäviä ja pysyviä kustannusvaikutuksia kunnille. Kuntaliiton arvion mukaan oppivelvollisuuden laajentamisen kustannukset ovat yhteensä 147 miljoonaa euroa vuodessa. Kuntaliiton arvio kustannuksista on 19 miljoonaa euroa suurempi kuin lakiluonnoksessa arvioidut kustannukset. Merkille pantavaa kustannusten tarkastelussa on se, että valtaosa maksuttomuuden aiheuttamista lisäkustannuksista kohdistuisi lukion oppimateriaaleihin (94 miljoonaa euroa) ja koulumatkoihin (35 miljoonaa euroa). Opiskelijoiden tehostetun ohjauksen ja tuen lisäkustannuksiksi on arvioitu 20 miljoonaa euroa.

Panostus opiskelun ohjaukseen ja tukeen on

kustannusarvioiden perusteella selvästi alimitoitettu suhteessa lain perusteluihin ja tavoitteisiin.

Toisaalta ammatillinen perustutkintokoulutus on jo nyt maksutonta, jos huomioon ei oteta sellaisia koulutarvikkeita, jotka koulutuksen päätyttyä jäävät opiskelijalle. Käytännössä kävisi siis niin, että laista koituvat lisäkustannukset syntyvät pääosin lukiokoulutuksen muuttamisesta maksuttomaksi.

On syytä kysyä kriittisesti, miten lain aiheuttamat lisäkustannukset - lähinnä lukion maksuttomuus - vähentävät opintojen keskeytyksiä ammatillisessa koulutuksessa?

Kuntataloutta rasittavat tulevina vuosina koronasta aiheutuneiden seurausten jälkihoidon lisäksi väestörakenteen muutoksesta johtuva sosiaali- ja terveystalouden kasvu. Pelkästään koronapandemian taloutta heikentävien vaikutusten arvioidaan olevan kuntakentälle kaksi miljardia euroa. Myös valtiontalous on velkaantumassa rajusti.

Julkiseen talouteen on syntynyt nopeasti vakava kestävyysongelma. Resurssit tulisi tässä tilanteessa kohdentaa uusien tehtävien asemesta kuntien kykyyn hoitaa nykyisiä laajoja tehtäviään.

Lakiluonnos ja lain valmisteluun liittyvät asiakirjat sekä jo annetut lausunnot löytyvät osoitteesta:

<https://minedu.fi/oppivelvollisuus-hanketiedot-ja-asiakirjat>

Lisätiedot

Matti Hursti, matti.hursti@ylojarvi.fi, puh. 050 680 67

Kaupunginjohtaja ehdottaa

Kaupunginhallitus päättää

1. antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle selosteosan mukaisen lausunnon ja
2. tarkastaa tämän pykälän kokouksessa.

Päätös

Hyväksyttiin.

Asianmukaisesti tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa:

Ylöjärvellä 15.6.2020

Antti Pieviläinen
pöytäkirjanpitäjä